

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 18.

НА ПЕТИЊУ, У ПОНЕЂЕЉНИК 13. МАЈА (25. СВИЊА) 1871.

ГОДИНА II. (IV.)

ГЛАС ЦРНОГОРЦА — једини један пут недељно. Стрије за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. 6; по год. 3; четврт год. 1. 50 и. За СРБИЈУ год. 7; по г. 3. 50; четврт 1. 15 и. За све друге земље год. 7; по год. 4; четврт год. 2. За остале плаћа се за ред 5 новчана. Предплата и све издацине плаћају се администратора, а доноси уредништва на Петине.

Б О С Н А.

Одавно, нарочито од како је Аустрија исти-спуна из Повељке и Италије, говори се постоја-но, да је њезина политика управљена на то, да се показе даље на исток. То значи да Босном и Херцеговином накнади своје губитке у Повељкој и Италији. Били се иза тога зауставила на томе, блии успјех те политике имао и морао имати велике последице односно остатајех српских зе-мља, о томе се ништа неговори. Нежемо ми ни, бар за сада не, то питање дотичати, јер и сваки увиђавни може себи претставити те последице.

Од како се Аустрија зближила, и ако је и-стична, опријатељила с Русијом, још се више го-вора о тој политици Аустрије. Шта више, прош-лијех дана, донесомо аугсбуршке „Опште Нови-не“ врло интересантну вијест, да се Аустрија с Русијом у овом питању потпуно споразумјела. По том споразумјелу имала би Аустрија заузети Босну и дати јој владалца од своје владајуће куће у лицу једнога тошканског принца, који већ од више година учи српски језик, и сада га је потпуно научио. С овим планом доводи се у свезу и садањи пут аустријскога надвојводе Ал-брехта кроз Хрватску у српску Војводину, а та-ман иза тога пута и раширала се у јавности ова вијест о тој намери Аустрије. А јавно приватно јављају из Посавине и Сријева, да се у послед-ње вријеме онуда нотају многи инжињери и њека тајнаствена лица.

Узико све ово у обзир, запитајмо се може ли Аустрија за дуго опстати у садашњем својим границама и сјетиво се многојех појава, нарочито у Хрватској због којих смо ми баш гледе ове политике аустријске недавно позвали „Обзор“ пријатељски, да се изјасни, — на жељу вијети, да би вијест, коју споменусмо, могла и имати свога циља. Нашем мишлењу наша смо пот-крпељења и у „Застави“, која о тој ствари у бр. 51. изведе осталога овако говори: „Будућ-ност Српства усвољена је таквим ријешеном и-сточном питању, које ће повући линију државне међе по порубу етнографског положаја народа српскога на тој страни. Пресјече ли ту линију други ко год, те осуети уједињење Српства, онда и будућност овога долази у питање, или се одлаже у времену, и товаре се на путу остварења исте, нове жртве народу српском на врат. Није без значаја, што се из Хрватске нарочито у по-вије доба већ толико пута изгласило, да би се судба несрећне раје у Босни побољшала, кад би допала и оваког стања, у којем је данас Тро-једница. Даље вели „Застава“ није без значаја ни то, што смо напријед навели, што се чује, да Аустрија намерава заузети Босну и дати јој једнога свога принца, који је учио и већ научно српски језик, па онда о томе наставља: „Да ли ће причеви из споредице линије хабсбуршке ди-пастаје учини српски језик из „пасија“ или не, — то нека тумачи себи свако како хоће. Топико стоји, да се путовање надвојводе Албрехта преко Загреба до Новог Сада, свуда сматра као знак, да се препредају нека планови који стоје у свези са становитиштем и циљима аустријске политике према истоку, а доказивати не треба, да тежина мена не може ни у прилог народној српској по-литици, него на против, да је баш управљена та-

ко, да овој погрешној рачуна. Кад је у Петини пре-говарајућа делегација хрватскога сабора онко ненадно напустила од својих захтјева у „нагод-би“ и ову под познатим условима склопила, по-никла је по гледишту политичка сумња, да није одкуд једна од комбинација, које реалнију на-годбе у дјело приведоме и та, да ће Троједница у могућем прирашћу с оне стране Уне наћи еквивалент за своје уступке Мађарина. Колико је таква сумња основана, то је сад споредна ствар. Главни је, да је Босна заиста зрела вољка на ко-ју многи жељно гледе и подметају крило, да је дочекају“.

Из овимјех ријечи види се, да и „Застава“ исто мисли: прво, да Аустрија ради да за-добие Босну, чаклар, за вријеме, и као секун-догенитиру, друго, да изгледа као да Хрватска жели то, шта више, да је учесник постижења тога плана.

Хоће ли Аустрија постићи своју намеру, то је велико питање. Били нашом народу у Босни било боље под Аустријом него под Турском, мо-жемо и ми казати, да би. Али, пошто ми не см-јејемо испустити испред очју нашу народну само-сталну будућност, били ослобођење Босне испод Аустрије теже и дуготрајније постало, и то мо-ра сваки казати, да би. За то се мора претпо-ставити, да ће тој намери објавички противстати укупни народ наш. А кад би случајно Аустрија и успјела у томе, она би само у Босни и Хер-цеговини добила ново Млетко и Ломбардију, а у народу српском, ако га још нема, створила би нови Најемонт. И као што ју је италијански На-јемонт, створивши јединство Италије, окриво, српски Најемонт, уједињивши народ српски, упро-шастно би је. На за то ми, као пријатељи Аустри-је, неби јој жељни Босну, а као пријатељи Ср-пства, неби смо јој ни смјели упуштити Босну.

Што се тиче Хрватске, ми смо посумњали, да би јој доста било мило присједињење Босне Аустро-Угарској, тек се измирала и погодила с Угарском напустивши своја прва захтјевања, и јер смо у њезином главном органу више пута то казвали, нарочито у једном чланку, у коме је речено да би срећа била, ако би Босну и Херце-говину и која најближа сила (Аустро-Угарска) ослободила, кад сам народ неби имао снаге да се ослободи. Та ријеч, „кад сам народ неби имао снаге да се ослободи“ учинила нам се још више зазорном, што о томе не само не свије, него и не може нико посумњати. Ми смо за то и зако-нали „Обзор“ да нам те ријечи објасне, што он досад није учинио.

Ми предвиђамо да ћемо о овој ствари имати и морати више и са свијем јасно говорити. Ово-га пута непуштано се у то. Али да нас „Обзор“ неби рђаво разумио, ми му долазимо на сустрет са изјавом с чистог срца: да с овимјех напоменама долазимо једино за то, да се дође до споразум-љења. Ако ћемо скупити наше мисли, а непре-ставно задржавати један другога, породиле се велико зло — неповјерење, а за тијем неприја-телство. Прво се већ одажа — на жалост. Дру-гога, да нас Бог сачува. Ако се ми почнемо сум-њичити, сумњачице поцепаће и народ, и онко поцепаши, који нас чита и слуша. За то — спор-азумимо се! У сваком и засебном, а нарочито

у овом општег, животног нашег питању, гроба њим споразумљења.

Наша је већа жеља ово, него што нам је брига, да ће Аустрија узети Босну!

ЦАРЕВИНСКО ВИЈЕЉЕ ОДГОВЕНО.

У сједници царевинског вијећа од 8. Маја (ш. р.) одгодио је министар унутрашњих послова бирон Ласер у име владалца рајхсрат — до јес-не.

По томе дакле можемо овогодишњу рајхсрат-ску сесију као довршену сматрати.

Бацимо ли поглед на рад царевинског вијећа кроз ово 6 мјесеци, то ћемо се много чему научи-ти моћи, што нам показује стање државе, по-ложак политичких странака једне према другој и расположење већине народа аустријских пре-ма владајућој странци.

Прошла сесија била је прва сесија онога рајхсрата Еј: је постао непосреднијем изборима и којег жељно исцкиваху влада и установљери.

Народ надао се је, да ће ју нова рајхсрат донјети одликице, да ће државу и друштво, ко-ји се ваздан још од ланскога потреса у нужди и невољи налазаху у лошој притећи. Установљери пак надаху се да ће нови рајхсрат привољети, управ присилити чешку опозицију, да се ока-не досадање политичко пасивности, те да уђе у рајхсрат. Други се опет другом чеку владом: само словенски народ остане без владе, они не изиђаху вјеру у владу, а још мање вјеру у нови рајхсрат у коме сједяху највећи противници Слав-ена Херберт и Гискра.

По рајхсрат није испунио жеље и наде сво-јих. Новачки криза ваздан је расла, невоља је све већом била, али рајхсрат мјесто да је на томе радио, како да се тој невољи на пут стане, како да се држава и друштво у ред доведу, а он се је бавио кроз пуних 6 мјесеци петицијама, а-булсањем избора чешких заступника и — вје-розиконских предлозима. То на недељу дана при-је затварања сесије сјетиме неки напредначки посланици на општу невољу, те у ту жељу управо на министра финансије интерпелацију, које ли ће коране влада предузети у ствари новчане не-воље и шта ли је најудесније чинити, да се на пут стане општој невољи? Министар је дао та-кова одговора на то питање, кад се не досто-ји законодавном тјелу државном, каки се управо као пашкиња на парламентарну част сматрати мо-же. И тај се одговор први од прековорне већи-не на повољно знање. И на тај начин мисли рајхсрат, да је скитио с већа њему невољног ствар и да је задоста учини исцкивању и же-љам народнијех. Бадава све јадиковање народа, бадава све ускливање јавне штакне, да учине на посланике те да они једном већ у претрес узму финансијално питање, бадава сви гласови који са свију страна државе о рђавом стању усјева сти-заху, бадава све интерпелације и сви предлози Линбахерови, бадава све вијести о финансијалном стању у Угарској, бадава све — рајхсрат не хтје о сваку томе ништа да зна, он се је тога питања бојао и чувао, као од живе вагге.

Разумије се, да је и онај дво аустријскијех народа, који је до сада стајало уз установљери, са рајхсратом незадовољан. То се незадовољство врло д-бро ожака. Докazi су к току чланци, што их установљери листови од последњег времена сваки час доносе и у којима се говори о прелећ жалосном стању држане.

Но и на другу се страну преварише уста-новљери. Они мишљаху — као што већ рекосмо — да ће Чеси оканити се пасивног одпора и да ће ступити у вијеће. Но Чеси не ступише у ве-га, до само оних 8 моравских заступника, који су у оставом — као што је лако појмити — ве-

она жалосно улогу играо у државној кући пред штећатором.

Те тако нови рајхсрат ником није задовољан. Осим тога је у њему међу уставојернијем фракцијом велике незгоде било. Херст досадна вођа уставојерства изгубио је уважење, што га је прије уживао, остао је вођа — а којка му излаче. Напредњаци и крајњи десничари са сина су се ставили у опозицију према влади и њенијој чети. Гискра је позљивача нула, Брест је већ одвише стар, а остали десничарски „капоцитети“ већ кријде много, ва и не излазе на видик. То је вјерна слика аустријског државног звјеза, одвостно већине у њему.

Ова нам слика задоста показује и задоста нас учи, да нови рајхсрат ништа бољи није од старих посредних изборних провизинарских да је шта више у погледу гори те гори, и то у томе, што је баш са сина неспособан да рјешава већа питања а што је при том с једне стране покоран и преподобан влади а с друге стране опет нестрљив, поносан и надут гдје се тиче вољу народа испуњавати.

Влада ће сада даље експериментовати и то — на свој рачун. Да ли ће пак што свршити до јесени, да ли ће у стању бити одвајати од народа неволу, од државе пропаст; да ли ће у стању бити узаловољити, умирити и измирити народе аустријске, да ли ће моћи и да ли да рјешава онакова питања, која само изредни људи рјешавати могу, то врло сумњиво!

Г. Ауерсперг до душе добро зна организовану војну против њихових, господи Асер до душе увјек је добар чиновник бо, г. Глазер до душе добар је правник а г. Цигер доста ваљан журналиста, г. Штреквјер до душе добар је пријатељ Раушеру и Тарнабији, г. пуковник Хорст врло добар војник и царски официр, г. Земјаловски до душе добро испуњава министарску функцију и добро врши теретни посао, што га на врату има као министар „без портфеља“ а г. Претис доста је добар економски теоретичар, али да ли је то све доста или да су такви људи у стању питања рјешавати и улоге играти, које припадају државницима и финансијским практичарима то тек имамо повода посумњати. На за то је наше убјеђење то да садашња влада и садашње звјезе нијесу дорасли својој задаци и да ће их јесен исто онако ваља, као што их је прољеће валустило!

Беч, 10. Маја 1874.

(Т. С.)

ДОГАЂАЈИ У СВИЈЕТУ.

Но има никаквога догађаја у свијету, који би имао највише политичког значаја, још мање, који би се тичао положаја њихова народа.

Вјест о Босни интересантна је и о њој говоримо у уводном чланку. Ако има основе иста вјест, могло би се с њом довести у везу и то, што су од скоро беча стара и нова „Преса“ почеле са свјетом другачије, пријатељски, говорити о

ПОДЛИСТАК.

СПАЉИВАЊЕ МРТВАЦА.

Ми смо већ неколико пута јављали, како се у свијету мисли и настоји на томе, да се жртваци спаљују, вјесто сахрањују као данас. У нашем народу не постоје узрци, који се као добри разлози за спаљивање наводе за друге народе и велике градове. За то се и незаузимава за ту идеју. Али пошто има изгледа, да ће она оладати, и да се она већ остварује у страних великих градовима имаће и за наше читаче занимљивости овај чланак, који „Обзор“ доноси:

„Има их, који ће се три пут прекрстити, олази наслов овога чланка у „Госп. листу“, те можда и бити срдито лист на страну, јер је тобоже доста неспретно, што се и други листови овим безбожним питањем толико баве; а управо грвјешно, што њему уступа простор лист, на којем једино напрету домићна господиства.

Но ми, ва и предвиђамо приговоре, ипак сви доносимо овај чланак, и то с разлога: што је ово питање у наше вријеме потакнуто не с објекта, већ управ од потребе, што се у расправи о њем много спомињу уз разлоге здравствене и господарствене, што као људи тријезни и непристрасни, не видимо у бранилачима овога начина само погане и невријетке, напокон, што овим чланчи-

хришћанским народима у Турској те опозицију порту. да буде расудија, погустљивија према Србији и Руминији.

Кнез Милаш вратио се из Цариграда. Већ је по свој прилици у Буограду и ако нам последње вјести тек јављају, да је у Букарешту и да ће се ту задржати неколико дана. Не чује се, да је добио Мали Зворник.

У Аустрији врло је завет одвојао не само између опозиције и владе, него и између владе и њезне стране и изјесно би дошло до министарске кризе, да влада није томе претекла одгођењем царевинског звјеза. Но и криза је тијем само одгођена, изако уклоњена.

У Француској тек се скуштина састала, дошло је до очекивања прелома. Министарство Брољјево дамо је оставку. Макнахом је иррадио. Ново министарство још није састављено. Изгледа да ће и скуштина бити распуштена и нова сазвана.

У Швајцарској иду ствари на боље. Карлесте су са свјетом сузобије. Фералд Коко утврдио се код Њаба и Португалете, и сад ће поћи да ослободи Сан Себастијана. Наво је министарство састављено.

У Инглешкој славе јако долазак цара рускога Александра. Велика се важност даје томе пријатељству између Русије и Инглешке. Представља се као залог мира Јевропскога, но слободно је и не вјеровати томе увјеравању.

„Н. с. Преса“ јавља, што је можда и измишљено, да је краљини јављено, да се у Лондону спрема атентат против цара и да је краљини учинила управитеља полиције одговорним за сигурност својега високог госта.

— У Босни се продужују грозна турска насилја, као што пишу „Застава“ из Бањелуке:

„Истог аустроугарски војадник Мартин машињет, паде жртва турскога насилја, и та жртва паде и прође без истраге, нарврно то је незумљива аустро-угарског вице-консула било, што ћемо о томе посланце официрије говорити.

За тијем не пође мало дана турски анахитизам нађе се побуђен, виђајући да вада њиме никакве истраге нема ни зашто, оди Хаши Алије Бојића, син Ибрајим, распорн једног Хришћанина можда Тодора Њингелића, 5. Априла о. г. у 7 сати у вече, но и та ствар оста жртва!

Одмах за оних 9. Априла у селу Оравој крај Саве побуњило се Турци населиници из Србије, против ондашњих Хришћана који су ондје населили 5—6 кућа и претстањило ондашњем суду, да не трпе да се Хришћани међу њима населивају, а тако исто и ове садашње да међу собом не трпе више никакво. Турци се сабраше код суда оравског преко 150 на скуп и казаше да ће они све ондашње хришћанске куће оборити, но судци на то одговори, да без дозволе више власти не може то допустити, они остали изађу разјарени, и оди оборе кућу Вида Бакића, и кад обарајући Видову кућу, падне једна страв

ћем не желимо никако предобито за борбу против контра овому начину сахрањивања њихијех тјеласнијех остатака, већ мирно разјаснити студију, у којој се данас налази ово питање. Познато је, да је некако о спаљивању жртваци спузано др Реклам, професор у Липској. Она какако није нова; јер су старовјеки народи каукаскога племена, нападци Грци и Римљани, своје жртваци палили а само измишљене бајсанама и сахрањивали у криптама.

И наши славенски праједови, докле су још у поганству живили, палили су жртваци тјелеса и чували постоје у земљеним посудима, које су тада закопавали у земљу. И стари Немци сажигаху своје љешине, те је цезар Карло Велики, почетком 9. звјеза, строгијем законима био присиљен био бранити од србе народа љешине хришћанске свећанике, који недовољно својим вјерником тога обичаја. Из новијег времена познати је наредба цезара Јосифа, којом је за приштегну држави, којета се у Ласкани жинојна трони на жртвачког листове, и да се одстрани за увјек погани, да буде ко жив покопан, заповједно из болница љешине сахрањивати у платњеним врећама, у којих се лице поклањало с ирљеном земљом, да се не може под њиједан начин с несташнице зрака, пробудити. Те вреће зауху се службеник именован „Normalsteck“.

Још само долажемо, да је међународни љешнички конгрес у Флоренцији г. 1869 изјавио, да

исте куће, на кућу довојног Раце Лазаревића а сада његове дјеце, и њихови један крај исте куће, и покрену је са томе. Вадо гледајући ће му Турци у по бјела дана кућу оборити и раскопаше, не сјиде ништа чинити, само ни рече, да ће тражити суд ако га ће буде: Турци разјарени одговоре му да ће све њихове куће оборити и раскопаше их, па онда вјдете била као и Градничани преко Саве у какуре и тужите се, нека и вама помогне цар и ћесар, и остали позлову судца међу се да и он буде међу њима, иди ако неће, да ће и судску кућу оборити, речени судца дајући разуданост Турака не сјиде се усудити да не изађе међу њих.

И пошто изађе међу њих, побјегао у Градничко, надлежној власти и јави ствар.

На пошто Ораовац добија на суд преко 20. Они то на суду застају, и кажу да нису ни видјели, па премла је то у по дана било међу триста кућа у чаршији, ипак то се да затјети и прикрити, и Турци никако ама баш никакво не сјиде бити крип, већ та докна само је да Турци тај је непогрешив? дакле по томе свеку може се увидити, како је стање Хришћана у Босни, но пошто је то сам ондашњи судца тужко, и он као судца доказа да су речени кућу оборили, у пола бјела дана, толико се морало учинити истраге, да се ономе Хришћанину дадне која стотина гроша, за оно земље коју је за скупе новце од Турака купио, и с тијем да више нико ни зашто није крип; и стар се тако доконча.

Закрети непријатељи народа хришћанског у Босни а пријатељи свога љубица Асиа наше, неспрезују ни ода шта, риде што оће, продужују свој опак сковати по Хришћане план, а све над Хришћанима. Порта је само даме над провизицијом Босном измишља, а зулумчари и сви остали, занковци исти, који су у прије били, и неми изгледа да боље ваљаво, него сваки дан горе. Сви судови сви придржавају се сваки могућих наредба Асиа пашиних. Тако у Градничком виаде преко десет дућана затворених Асиа пашом, пак још они не даду исте дућане отворити ни у њима радити, нити што купити, нити пак продавати, због „анатизма и насилја турског. На питање зашто је то тако, одговара се отворено, да је то тако Асиа паша наредно, и да се морају његове наредбе строго придржавати.

Из свега досад наведеног види се да се стање ни у чим није побољшало, него се исто насилничко отимање и убијање продужује у пуној мјери, као што и овај нике описани догађај засјејодочава.

За тријет оди 10. Априла, погибе Јејто Варгуз, а брат му би смртно испребијан. Истога уби Махо Стиљанин и син му Ибро, у мола дана на сред поља ће је сиромаш орао. Јејто је одмах на мјесту мртв, а брат му имао жив смртно испребијан, па врем да је ту на пољу више свијета било и видљиво, али на жалост не свије нико код суда освједочити, јер одмах чим се јавио та ствар у Градничку суду, одмах је одлетио Амет Сизанин, снавац Мехин, и Асан брат Мехин, са

ће за сви већа мјеста настати на скоро потреба и то с разлога с здравствених и њих веома важних, сажигати или палити љешине.

Професор Реклам показује најјаврије на здравствену страну овога питања; јер је највјестна ствар, да може, ако се сахрањена тјелеса прераво одковају, букнути с тога кућна болест, с којо су исти сахрањеници умрли. С тога да су у доба прве колере г. 1831 сви жртваци попогани на посебну гробљу, које се није икада никада више отворити. Надаље истиче Реклам ту околност, што многе људе мучи кроз цијели живот страховита некако, да би могли бити живи сахрањени, в у гробу се пробудити, као што се је збила многи и стидило. Кад се жртваци спали, неће се за извјестно никада више пробудити. Напокон, долаје Реклам, да ће се принудити много тога, што се сада без потребе у гроб веће, ако се уведе љешине жртваци као обешнати, судца владијини обичај. Реклам дао је по својој основи зготовити у ту сврху особиту пећ, у коју се има положити жртво тјелело, које ће се за по сата, уједно с костима претворити у малену хришћу песела, бијела као снјег, који би се тада могли покојници рођаци или пријатељи, гдје хоће, сахрањити. По његовој основи неби имала та пећ ни подобу нећи, а пољожи у њу тјелело, чинило би се, да се је положило у раку или гробницу, која би се тад затворила.

Цијело стараше обављало би се наустом сав-

вине Турца зликовца, кући убијенога Јете Варгуза у село Кознице, које од Градскога стоји половину сата далеко, и запријетите најприје робови убијенога Јете, да их не туже, јер воле ако туже нас каде 30 Стрљана, сву ћемо вам кућу раскопати, жену и дјебу исјећи а није вам остало ласе ако и тужите; а послје запријетите и онима који су видли тако исто, и још кажу наћи ћемо Турца више, пак ћемо ми осведочити да сте ви убили га и т. д. Дакле то је тако ставио ако се који усуди да каже истину, мора најприје гледати средства да побегне даље видети ћемо какав ће исти истрага бити, па према је граднички кајмак доста правдољубив, и чорјечки, али шта је у стању један кајмак да учини, код хиљада зликоваца.

Јер одамах пошто је Јето погинуо долето је из Бивалдуке Ади Акид Усејиновић познати зликовац одавна, наравно да је доини неке налоге, и да се послјетје са градничким даијама шко би ствар корачала даље.

За постојау у Босни сваки данов гора, турски фанатизам разуздео се у велико, да нити се слуша Вали паша, нити који мањи чиновник, него раде по својој вољи. Опасност Хришћанима сваки час пријети. Турци најверовају најприје Србе упропастити, истрајебити који су им кост у грлу, а послје ће да право рвућу са сваком поробом.

Турци су већ почели пророковати да су близу дани њихову тираниству на пут стати дошши, те с тиме сваком приликом гаседу, да убијају и упропасте Хришћане, то им је капада турска влада велики силама, да ће стање у Босни промјенити, (т. ј. побољшати) па сада чини ваља томе напротив, мјесто побољшања погоршање, и хоће да се испуни ријеч, њавар и напротив била. Народ хришћански то све мора сносити док му год не догори до поката, а кад догори до поката, те продуже Турци њавити и убијати, онда неће народ више у Босни склопљени руски чекати и гледати, јесени и прољећа, али кад ће доћи протопио Недељко, и допјети књиге староставне, да им каже на коме је царство, него ће учинити један пут корак за свага.

Д О П И С И

Из ОДЕСЕ, 18. Априла. — (Развитак руског морепловства. — Капетан Миливојевић. — Различито.)

Кад је руски цар Петар велики границе руске царевине на балканском, црном, азовском и каспском мору ударио; он је још онда руској поморској трговини и морепловству велику будућност предвиђао, која јој се данас доиста и указује. Руски народ, имајући у својој огромној дојовини довољно средстава за живот, перало се на море отискивао, и изван своје дојовине пловило, а руски трговци за тим тежили нијесу, јерко ће руску трговину изван руских граница упариједити, већ су се у свему искључиво на домаћу

по разврћена зрака, пламен неба тијела ни такмичу, те оне би изгорјеле без њиховог дима и сирада, а пливови, што се кога посла развију, извазили би на поље кроз висок димњак. За већа мјеста стајали би та погрива нећ до 15,000 ф. а могла би спалити дневнице до 15 десина.

Предлог Рекламов ишао је свина одзива по свој Јевропи, како човек неби ни мислио. По није се тому ни чудити, кад се промисли, колико бриге задају гробља великих градовина. Тако на пријер, иде из Лондона, у којем стању више од 3 милиона људи, сваки дан више жељезничких влакова иатоварених савијених иртваница по 10—12 миља далеко од града, будући већ сва околица лондонска пуна гробља. И у Бечу требало је, пошто су се ових година сва гробља пренаунила, уклонити много запријек, да се може уредити и отворити ново централно гробље.

До данас устројено се у Њекалчој, Француској и Италији више друштва, којим је сврха, да предобују за овај нови начин сахрањивања покојника што више пристаха. Закључујући ове редке, изражујемо жељу, да се о том развишља од свих страна мирно и без страсти, јер је несправно пограбити сваку новотарију само за то, што се противи стару обичају или пресуди. Рекосмо и понављали, да не дирекмо у вјеројаконску страну ове ствари, према не знамо није бојјета ни правенога закона, који би наљесе иртвана забрављивао".

Д. А.

трговину ограничавали. Руска влада, особито за вријеме покојног цара Николе није се ни најмање на трговину, злат и производство обзирала, већ је поључиво војски пажњу обраћала, мислећи да војска и небо на бајонетива драж. Кривски рат, и томе нови правац руске владе отвори очи и руском народу, и ево видико, да је у ово потонињих петнаест година, на трговачком, обртничком, као и на производном и прсрјетном пољу чуда са починио, и тако огрожно напредовао, да му његови противници завиде, и у руском народу огромну животну снагу увиђају, која ће у сваком смислу, величини Русије одговорити. Као што је Русија у својој трговини проишких времена, незнатна и скоро непозната била, исто тако неучествовање руски народ у поморској трговини и морепловству, уз пркос што руска ратна морнарица (флота) од времена Петра великог у свијету велику војену улогу играше, и у војничкој историји лијепи мјесто заузима, јер је руско оружје у сваком сражењу на мору сјајну побједу одржало, што је доказ, да је руски народ и за морепловство способан.

У најновије вријеме видико, да се руски народ радо и са морепловством занима, јер се руско бродовље и парабродство јико умножило, а народ и влада за тим тежи, да Русија и у томе знатна буде. Прије кривског рата некада Русија у црном, азовском и каспском мору никако друштва за пловитво, и окој војене флоте, и ималоше скоро ниједног параброда под руским барјаком. Послје кривског рата основа се прво руско друштво за пловитво и трговину у Одеси; и то прво подухуе се таким плодом уроди, да данас већ до 100 параброда има, који не само уз руску обалу црног и азовског мора плове, већ свуда по средиземном и јадранском мору, као и у Китај плове, и то се друштво као најзнатније таквог рада у Јевропи назвати може, јер друштва нема, које му данас конкуренцију правити може. Уз то друштво постало је и друго под називом „Новоруско друштво за пловитво“ које преко тридесет параброда има, к тому имају поједини као княз Воронцов, трговачка кућа Посохов а многи други више параброда с којим не само уз руску обалу, већ и заграницу плове.

Руска влада и народ с великим оушевљењем на тако брзи развитак и напрдак морепловства гледа, и као што парабродство напредује, жеља да и морепловство знатније буде, за то се у Москви велико друштво, с огромним капиталом образовао, које је наикно, да руско бродарство колико прибрежно, исто и даљњег пловена унаприједи и умножи. Исто друштво најверва тридесет великих бродова за даљни пут саградити, на којим ће руско производе на свијетске тргове односити, а уједно мало по мало руски народ к морепловству приучавати. Друштво је већ основано, и од владе одобрено, и сад се искусени људи траже, који ће истом друштву правац дати, како се, и на који начин то огромо подухуе оживотворити има? Као што из поуздана извора дознајемо, одабран је и Србин Г. Саво Мазарешки агент руског друштва за пловитво и трговину у Нога, у одбор томе поново друштву за морепловство као искусени поморци.

Честити и добро познати капетан Богдан Миливојевић бивши заповједник параброда „Смијстрије“ вашег кнеза који је прије три године на службу руског друштва за пловитво парабродства, трговину и одески гловдени пут поступио, заповједајући велики параброд „Коринтов“ на путу у Лондон у жарном мору поводом рђавог времена и поврчаве с исти парабродом о каспску ударно, те се исти пробаје, и друштву уз пркос употребљених начина, да се параброд и терет од провасти избаци, што се и догодило, штету од 200,000 руб. нанесе, пак и ако се тај несретни случај његовом кривцом догодио није, то је Миливојевић по постојећем праву друштва из „службе одуштен. Капетан Миливојевић могао је одмах на други параброд као заповједник поступити, јер је његова способност уважена, али кад да је од покорства вољу изгубио, и за то је потражио други начин живота. Он је као управитељ давкаски добра великог кнеза Милхајна мјесто добио, с којим је плата од 4000 руб. скоичана. Миливојевић је то мјесто већ заузео, био је у Тизиску, гдје га је велики кнез лијепо прилио.

Руски консул у Цариграду Г. Хитров оставља своје мјесто и стаљен је на расположење министарству иностраних послова. Мисли се, да ће бирградско консулство заузети, а Шишман да ће за посланика при његом двору назначен бити.

А. Б. КИЈЕВО, 20. Априла. — Пасаћу как чеће одладе што год њакније буде. Овога пута доустите, да вам јавим нешто о кијевско-духовној академији, што истна да није много значајно, но ипак мислим да неће бити незнано за поштоване читатеље, будући да је свакојем више или мање познато, какво значење има гореспознута академија не само за руски, него и за српски пас и цијели словенски народ, и с тога гледншта што оно примајући питомце тијех народа, послје четиригодишњег предавања им својих лекција, враћа и у својој отаџбини са доста довољним знањем, да могу ваљано и доста спремно владеж у средњим учевним заводима лекције предавати. Новост је та ревиза, коју је ова академија овдјех дана издржала. Кијевска академија од свог постанка па до сада није пређе била никад ревизована; него је ово први почетак, који се сватра као нека значајна новост по њу, што је мене и побуђало на ју саопштити. Повод к ревизовању академије мислим да ће доста јасно бити изложен у ово неколико ријечи. Пошто се у новије вријеме код свих вишијех учевних завода, као: универзитета, академија и других осјетило, да лица учећа се у споменутим заводима, због огромно опширности, читајућих се у њима наука, нијесу могли потпуно у свему усавршити се, нити послје у јавном животу, одговарати људским потребама и својим дужностима, то је онда тууда проишло, те су се науке на разне струке раздијелиле, тако да сада младеж, која жели продржити више школе, није обавезана све учити, него једну себи повољну струку изабрати; пак се у њој потпуно усаврши и послје на јавном животу као специјалности потпуно јој одговарати. То се назад томе неколико година осјетило и у духовним академијама, за то је и у њима 1869 год. учињено раздијељење наука на 3 факултета. Ове године св. Синод жељели извјестити се о напредку који су поменути академије учиниле по новом преобразовању, послао је по истјема архиепископа литванског Макарија, доста чувеног у Русији по својој учености, као доктор богословије и историје и као списатељ црквене руске историје. Своје препоруке му дјело Макарија је започео с кијевске академије, која се сматра као мати других себи равних у Русији и продуживао га је пуније 20 дана. Прво присуствујући на лекције читане професорима; а друго присуствујући на испитима гдје су студенти слушале лекције на питање одговарали, ико је врлине потпуно се уознати са успјехом, којег је ова академија по новој организацији учинила. Успјех у свему, у којем се могло на њога уознати и као што се сам у својој бесједи, пред г. г. професорима и студентима, при својему поласку у Москву ради ревизовања тамошње акадеције, изразио, доста је велики ученик, особито када се узме у виду пређашње стање истој академији, које је њему такођер добро било познато.

Имеђу руских и у опште свих словенских студената, био је и нас 6 српских питомаца, који при полагању испита пред споменутим ревизором, нијесмо ни у чему остали иза наше браће рускијех студената. Један између нас, по њему, г. Јово Борота, на похвалу савјема паша, као свршивајући курс академије, особито се одликовао; за то желим, да неће горе бити, као на таквог, обрати ти пажњу ваших богословија и укратко опшети његово образовање и научну струку, с којом се он, за вријеме свог пребивања у Кијеву, специјално занимао. Споменути г. Борота редом је из Аустрије, Свршивајући средње образовање у Аустрији тјеч. 8 гимназија у Бечу и 4 богословија у Пашком, буде од српског народног конгреса изабран и послат у Русију ради продужења богословских наука у кијевско-духовној академији, да би по свом повратку из Русије у своју отаџбину постао за професора у имајућој се отворити богословији харьковској. Но будући да та богословија, због претреса аустријске владе, још није одкрита; а може бити да се неће још за коју годину, за то ја, не само судџи по својим силама о њему; него присуствујући при читању њије пробнијех лекција и слушајући како се о њему одзива савјест акадеције, који га удостоје с правом предавања богословских наука у средњим ученим заводима, могу с потпуном првом закључити да ће; само ако му се даду средства, потпуно својој специјалној струци одговарати и да ће врло велика штета бити, ако се истоме прилике не даде; да може своје силе употребити, на тој пољу умствене радње за које се и приуговљавано.

ЗАДАР, 6. Маја. — Прије неколико дана изшла је оvdје у печатњи Водичке једна брошура, под насловом „К питању српско-хрватској у Далмацији“. Ми смо весту с годинама прочитали и примили; а да заслужује, да на њу обрати пажњу и сваки свјестан народњак у Далмацији, Србин био или Хрват, о том не сумњам да ће се сваки увјерити, који ју изазвио прочита и схвати пуну паметити и озбиљну пажњу. — У којој је доказано то што су многи знали и знају, али мало их до сад (6. „Обзор“ о стању и Далмацији с Крке) о том говорило у немогућности оставља народне странке с данашњим њеним правцем, а отуд према потреба његов препорука и новоустројства.

Доказив неправедни укор на Србе, намењен од стране народног органа „Н. Л.“ ради тобож њиховог охладњања к опћем народњем раду, непознати писац врло добро сликује и правилно схвата исправниност и застрањена тог органа коју је у ствари Павлиновић зорач. Даље, исторично побјега уверде, које је исти лист важи народности српској у Далмацији дрину, ништа мање, но само јој бдио исторично порећа, и земљиште — е крвај стечено и кроз тисућогодишњу борбу сачувано — од једрица зачекати и испод ногу извући. Истинито и с добром пажњом објективности и не само застрањена народне странке страдалује не само уграхоменталством (појмљеним, као писцем у суштини својој) но и племенском пристрашносту, кадикадом понуствителношћу непостојанством и сличним, дјело је похвално и уважења достојно. Изаздући и опоручући поменути мало и заблуде, автор нека друге пажње, но да споразумљене, слога једнодушно ујачавање по скупи — опређеленом одпочне се и овлада међу Хрватима и Србима. Показав на јасан начин битне узроке рада којих свјесници Срби неће нити могу више да ступају у то изнемогло и раскипало народње коло вели: „Непоступају ли најпослије добро и поштено ти просвећени Срби, не само према своје браће Срба, но и према свјести Хрвата, — који видећи једностраности у које упалоше коловође, побуђују Србе, да чине опозицију, али не с циљем, да се уништи народна партија, но да се ета препороди“? И одиста, ту мету потребу увиђају и многи! ако не сви, од народњака, но не ради (према неосновано) више расулу странке, јер више растројство него је, не може ни бити, неће, а зашто пак? не знамо, да предохране странку од кољечног расула, нити да се опру застрањеном колегама, којима није на лице гледати при оваком стању ствари, и при опћенародној борби, борби за опстанак, самосианост и развиће народности славјанске.

Ресуцирајући да је главна и искључива сврха поменути брошуре: фактично признање равноправности, народности српске и хрватске, и по том препорука народне странке на позитивном

темељу, то и препоручујемо свим извршним родољубима славенским у Далмацији а Србима пак понајвише, да саслушају братски глас свог родољуба (автора), који ужи цијенити свето начело народности, и праведно жели и захтеја да Срби уздрже свој понос, или и своја права народна, да буду сложни али и свјестни и сазнателни, да не буду голми присташама и туђим оруђем, но позитивним и значајним фактором у опћенародној борби — српско-хрватској. Овакв поздрављамо народности српско-хрватској у Далмацији поменућу књижицу.

ЦЕТИЊЕ, 13. Маја. — Велика победа приногосе војске над турском у боју граховачком на Спасовдан г. 1858 има свој особити, велики, препорукаји значај за Приу Гору. За то ми славно славе године на тој дан успомени те побједе, па је и у врлош четврти прослависко обичајем свечаним начиним. По служби био је парастос овијех јуначкима, који су у том боју привијели свој живот за славу и коћ Црне Горе, за будућност народа српског, који су јуначки изгинули, да вјечно живе у своје народу. Њ. Св. наш кнез присуствовао је парастосу са свијема г. г. сенаторима.

Н О В О С Т И.

ХРВАТСКА — Познати родољуб др Јован Суботић бивши сенативар у Загребу, доцније уредник „Народа“ у Новом Саду добио је врло адвокатске у обсеју бископа стола, сједиштем у Осјеку, гаје је већ и отворио своју адвокатску канцеларију.

Бан Иван Мажуранић био је 26. пр. м. позван у Пешту, да присуствује министарској свјету, у којем се ријешало, да се овога љета сазове српски конгрес у Карловцима, које ће прва за дања бити избор житрополита.

АУСТРИЈА. — С федералистичке стране проносе се гласови, да ће у министарству наступити криза. Заједнички министар финансија, Хошигетан, мора ће скорим дати оставку.

ТУРСКА. — На вјесто Рашид паше постављен је Арван-беј за министар спољних послова.

ИНГЛЕНСКА. — Цар руски у Лондону, примајући дипломатско трјело, изјавио је, да руска политика једино хоће, да уздржи мир и да се нада, да ће му у томе и остале јевропске силе припомаћи. У Лондону му чине велике и леобичне чести.

ФРАНСУСКА. — Брољјево министарство, које је дало оставку, водиле послове док се не састави нова влада. Већина, која је министарство срушила, има 310 гласова љавице, 45 гласа крај-

ње деснице и 17 гласова бонапартистичких. Ордепацци су дакле пропали и гроф Шамбор не мисли већ долазити у Версаљ.

К Њ И Ж Е В Н О С Т

— „Будућност“, политички лист који излази у Биограду, доноси овиј оглас: „Које треба моје дјело „О пољској привреди“ продајем на оку. Које треба за фишке нека се пријави. Ова је 2 гроша. — Гаја М. Матић“. — Ово је жалосна илустрација нашег књижевног напретка! Кад смо већ почели на оку продавати наше књиге, онда још само треба да их вјемо, па ћемо се брзо просветити!

— „Јавност“ лист за науку и политику, који је излазио у Србији у Крагујевцу, престао је, због тога, што је уредник дао оставку због заштора, који је већ наступило, а што је лист добио већ двије опомене од стране власти. Одбор Крагујевачке штампарије, као издавалац, јавља, да ће брзо покренути нов лист.

— Добио смо једну брошуре, прва „К питању српско-хрватској у Далмацији“, изшла је у Задру (с Њирилицом), друга, „Југославенска слова“ штампана је у Бечу (Литиницом). Други пут ћемо говорити о њиховом садржају.

Р А З Л И Ч Н О С Т И.

(Циганска школа у Колошвару). У Колошвару има преко 50 Циганчади, која ба по закону имала или школу, ну не могу или школу, јер убогу дјену, гарава, голу и босу, неће ниједна конвенсионална школа да пријми. Школски надзорни Кетелн заузео се је за убогу циганчад те је градско поглаварство замолио, нека за њих устроји посебну школу. Овћина је одговорила, да ће му можда бити удовољено те да треба само све приправити.

(Инглешка) по писму од године 1871 броји 23 милијона душа у простору 7,769,149 четворних миља, 44,142,651 кућу, 2,200 градова и села, међу којима град Лондон са 3 милијона 800 тисућа душа. Инглешко пучанство по занату или дјелу дијели се овако: књижевника, уметника, одвијетника, љечника и свебеника има 700,000; службеника 5 милијона; пољодјелца 1 милијон и 600 тисућа; рукодјелца, међу којима је трећина жена, 5 милијона; некористити људи, међу којима за чудо постављени су сви укупно дупеки, потешухи (свијатљаци) и посједници 160 тисућа. Међу свима лако у највећем су броју трговци, којих има сваке врсте.

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА У ПАНЧЕВУ.

СВИМА ШКОЛАМА:

Наша земља. Читанка за народ (од нас. школ. свјета као читанка за 5. и 6. разред препоручена)	ф. —: 50
Рачуница с обзиром на нове мјере. Од С. Кошевића. I. 10 нов. II. 12 н. III. 16 н. IV. књига	—: 20
Рачуница са 800 слика	—: 22
Отачественица. Дао I. Овшти и отачествени земљопис. Од И. Ђ. Вукићевића	—: 45
Повјесница српског народа. Од И. Ђ. Вукићевића	—: 20
Грађанина српска, мада. Од Ј. Павловића	—: 18
Јестаственица од М. Т. Фрачкавића. Природопис од А. Лубена. Превео И. Деспотовић. I. дво: Зоологија	—: 25
II. дво: Ботаника	—: 18
III. дво: Мпнерологија	—: 20
Словенски буквар са српским тумачењем за срп. народне школе	—: 14
Нове мјере од М. Петровића	—: 20
Букварска читанка од А. Максимовића	—: 25
Честатке за дјену од п. д.	—: 20
Што је двела навика. Приповјетка Ф. Хоџана	—: 35

и р е н о р о ч у ј е:

СВОЈЕ БОГАТО СЛОЖИШТЕ

ШКОЛСКИХ ЗАБЕВНИХ И ПОУЧНИХ КЊИГА.

Свију УЧИЛА Мапа, Атласа, Слика, Глобуса, Физикалних справа, Шестара, Штапа, Пискарца и т. д.

КЊИГЕ Њирилицом и латиницом штампане могу се увјек у нас добити, а књиге страног добавамо брзо и јестиво.

ИЗДАЊА „Матице српске“ у Новом Саду, „Српског ученог друштва“ у Биограду и „Пољско-привредног друштва“ у Биограду добивају се искључиво у нас.

СЛИКА српских, хрватских и словенских у великом избору, и то фото- и литографисане. Од српских слика „ово је сложити једино у цијелом Српству“.

ЦРКВЕНЕ КЊИГЕ православне добивају се све у нас.

ЗБОРНИЦИ православни у разној повезу од ф. 3: 50 нов. до ф. 12.

СПИСАК I, II, III, и IV. преко Књига, даље списак Музикалија у сликама, шаље се на захтевање свакоме бесплатно.

НАЛОЗИ ИЗВРШУЈУ СЕ САМО УЗ ПОШТАНСКУ НАПЛАТУ (POST-NACHNAME).